

## แก้ไขเอกสารเพียงเล็กน้อย...แต่ความผิดไม่เล็ก

การปฏิบัติราชการเกี่ยวกับการจัดทำโครงการ การจัดซื้อจัดจ้าง และการเบิกจ่ายงบประมาณ จำเป็นต้องอาศัยความถูกต้อง โปร่งใส และเป็นไปตามระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัด แม้การแก้ไขเอกสาร หรือการรับรองเอกสารจะดูเป็นเพียงขั้นตอนทางธุรการ แต่หากดำเนินการโดยมิชอบหรือรับรองข้อมูล อันเป็นเท็จ ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อราชการ และอาจมีความผิดทั้งทางวินัยและทางอาญา ดังเช่น คดีตัวอย่างที่จะขอนำเสนอในฉบับนี้ เป็น**คำพิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค ๑ คดีหมายเลขดำที่ อท.๑๐/๒๕๖๐ คดีหมายเลขแดงที่ อท.๒/๒๕๖๑** ซึ่งเป็นบทเรียนที่เกิดจากการแก้ไข โครงการเพื่อเบิกจ่ายงบประมาณแล้วทำไมกลับกลายเป็นการกระทำโดยมิชอบ มีรายละเอียดเป็นอย่างไร มาอ่านต่อกันได้เลย

**ข้อเท็จจริงของคดีคือ** เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล แห่งหนึ่ง ได้จัดทำโครงการประชาคมหมู่บ้าน และได้รับอนุมัติจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว ต่อมาได้แก้ไขรายละเอียดสำคัญของโครงการ ได้แก่ วันประชุม และระยะเวลาการจัดประชุม โดยมีได้เสนอ ผู้บังคับบัญชาเพื่อพิจารณาและอนุมัติการแก้ไขตามขั้นตอน ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถเบิกค่าอาหารและเครื่องดื่ม ได้ในอัตราที่สูงขึ้นจากเดิม นอกจากนั้น เจ้าหน้าที่รายดังกล่าวยังดำรงตำแหน่งประธานกรรมการตรวจรับ งานจ้าง และได้ลงนามรับรองเอกสารตรวจรับงานจ้าง ทั้งที่ทราบดีว่าการเบิกจ่ายไม่ปฏิบัติตามข้อเท็จจริง และระเบียบที่กำหนด จึงเป็นการรับรองเอกสารอันเป็นเท็จ ขณะเดียวกัน เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีซึ่งมี หน้าที่ตรวจสอบเอกสารและจัดทำฎีกาเบิกจ่ายเงิน กลับละเลยการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้รับจ้าง และ จัดทำเอกสารประกอบการเบิกจ่ายให้แก่บุคคลที่มีผู้รับจ้างตัวจริง ส่งผลให้มีการรับรองเอกสารอันเป็นเท็จ และเบิกจ่ายเงินโดยไม่ถูกต้อง ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค ๑ วินิจฉัยว่า

- เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน จำเลยที่ ๑ มีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่ โดยมิชอบ ปลอมเอกสารราชการ และรับรองเอกสารอันเป็นเท็จ เนื่องจากแก้ไขโครงการ ที่ได้รับอนุมัติแล้วโดยไม่ได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจ และใช้เอกสารดังกล่าวเป็นหลักฐาน ในการเบิกจ่ายงบประมาณ พร้อมทั้งลงนามรับรองการตรวจรับงานจ้าง ทั้งที่รู้ว่าไม่ถูกต้อง ศาลพิพากษาจำคุก รวม ๑๘ เดือน (หลังลดโทษ)
- ลูกจ้างประจำตำแหน่งเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี จำเลยที่ ๒ มีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงาน ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและรับรองเอกสารอันเป็นเท็จ จากการละเลยหน้าที่ในการตรวจสอบ เอกสารและผู้รับจ้างก่อนจัดทำฎีกาเบิกจ่าย แม้ศาลจะยกฟ้องในข้อหาภัยยกทรัพย์ เนื่องจาก ไม่มีหลักฐานว่ารับเงินไว้เป็นของตน แต่ยังคงพิพากษาจำคุก ๙ เดือน (หลังลดโทษ)

### ประเด็นสำคัญจากคำพิพากษานี้คือ

**๑. การแก้ไขโครงการที่ได้รับอนุมัติแล้วโดยไม่ได้ออกอนุมัติใหม่ ถือเป็นการปลอมเอกสาร ราชการ** ศาลเห็นว่า แม้จำเลยเป็นผู้จัดทำโครงการเดิม แต่เมื่อโครงการได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจแล้ว เอกสาร ดังกล่าวย่อมเป็นเอกสารราชการที่สมบูรณ์ การแก้ไขวันประชุม ระยะเวลาประชุม และรายละเอียดสำคัญของ โครงการ โดยมีได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาตามลำดับขั้น ถือเป็นการแก้ไขสาระสำคัญของเอกสารราชการ เพื่อให้เกิดผลทางกฎหมายใหม่ จึงเป็นการปลอมเอกสารราชการ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๖๑ ไม่ใช่เพียงการแก้ไขเอกสารภายในหน่วยงานเท่านั้น ดังนั้น เมื่อเอกสารได้รับอนุมัติแล้ว ผู้จัดทำไม่มีอำนาจ แก้ไขเอง แม้จะเป็นผู้จัดทำเอกสารฉบับนั้นก็ตาม ผู้รับผิดชอบต้องเสนอขอแก้ไขต่อผู้มีอำนาจเพื่อพิจารณา อนุมัติก่อนทุกครั้ง

/๒. การรับรอง...

**๒. การรับรองเอกสารทั้งที่รู้ว่าไม่ถูกต้อง เป็นความผิดแม้ไม่ได้เป็นผู้เบิกเงิน** ศาลเห็นว่า จำเลยที่ ๑ ในฐานะประธานกรรมการตรวจรับงานจ้าง ทราบดีว่าการประชุมเป็นการประชุมครั้งวัน ซึ่งสามารถเบิกค่าอาหารได้เพียงอัตราที่ระเบียบกำหนด แต่กลับลงนามรับรองเอกสารตรวจรับงานจ้างให้สามารถเบิกได้ในอัตราที่สูงกว่า การลงนามดังกล่าวเป็นการรับรองข้อเท็จจริงอันเป็นเท็จ และเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ แม้ว่าจะไม่ได้เป็นผู้จ่ายเงินหรือรับเงินก็ตาม ดังนั้น ผู้ลงนามรับรองเอกสาร ต้องรับผิดชอบต่อความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับรอง ไม่สามารถอ้างว่าเป็นเพียงผู้ลงลายมือชื่อได้

**๓. เจ้าหน้าที่การเงินมีหน้าที่ตรวจสอบ ไม่ใช่เพียงจัดทำเอกสาร** ศาลเห็นว่า เจ้าหน้าที่การเงินมีหน้าที่โดยตรงในการตรวจสอบเอกสารประกอบการเบิกจ่าย เมื่อทราบหรือสามารถตรวจสอบได้ว่าผู้รับจ้างที่แท้จริงไม่ตรงกับผู้ที่ปรากฏในเอกสาร แต่ยังจัดทำฎีกาเบิกจ่ายและเอกสารประกอบต่อไป ถือเป็นการรับรองเอกสารอันเป็นเท็จ และเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ดังนั้น เจ้าหน้าที่การเงินมิใช่เพียงผู้พิมพ์เอกสาร แต่เป็น “ผู้ตรวจสอบความถูกต้อง” ของการเบิกจ่ายด้วย

**๔. ไม่ได้รับเงิน ก็อาจมีความผิดได้** คดีนี้ศาลยกฟ้องข้อหาภัยยกยอทรัพย์ของเจ้าหน้าที่การเงิน เพราะไม่มีหลักฐานว่าได้รับเงินไว้เป็นของตน แต่ศาลยังลงโทษฐานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและรับรองเอกสารเท็จ เนื่องจากการละเลยหน้าที่ได้ก่อให้เกิดการเบิกจ่ายโดยไม่ถูกต้อง หลักกฎหมายที่น่าสนใจคือ ความผิดตามมาตรา ๑๕๗ ไม่จำเป็นต้องได้รับผลประโยชน์หรือยกยอเงินด้วยตนเอง เพียงใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ก็อาจมีความผิดได้

**๕. ความรับผิดชอบของแต่ละคนแยกจากกันตามหน้าที่** ศาลพิจารณาความรับผิดชอบของจำเลยแต่ละคนตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย คือ ผู้จัดทำโครงการ รับผิดชอบปลอมเอกสารและรับรองเอกสารเท็จ ผู้ตรวจรับงานจ้าง รับผิดชอบรับรองเอกสารอันเป็นเท็จ และเจ้าหน้าที่การเงิน รับผิดชอบละเลยการตรวจสอบและจัดทำเอกสารอันเป็นเท็จ การอ้างว่า “ทำตามหน้าที่” หรือ “ทำตามผู้อื่นสั่ง” ไม่ทำให้พ้นจากความรับผิด หากหน้าที่ของตน คือ ต้องตรวจสอบและข้อเท็จจริงนั้นยังสามารถทราบถึงความไม่ถูกต้องได้ชัดเจน แต่กลับไม่ทักท้วงยอมถือเป็นความผิด

คดีนี้สะท้อนหลักสำคัญของการปฏิบัติราชการได้ว่า “ความรับผิดชอบไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะผู้ที่ได้รับเงินหรือแสวงหาประโยชน์จากการทุจริต แต่ยังครอบคลุมถึงผู้ที่ละเลยการตรวจสอบ ผู้รับรองเอกสารโดยไม่ตรวจสอบข้อเท็จจริง และผู้ใช้อำนาจหน้าที่โดยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ” ดังนั้น เจ้าหน้าที่ทุกคนควรยึดหลักที่ว่า “ตรวจสอบก่อนลงนาม ตรวจสอบก่อนอนุมัติ และปฏิบัติตามขั้นตอนก่อนดำเนินการ” เพราะลายมือชื่อทุกครั้งปรากฏในเอกสารราชการ ไม่เพียงเป็นการรับรองความถูกต้องของเอกสาร แต่ยังเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อการใช้อำนาจหน้าที่ของตนเอง ซึ่งอาจมีผลทั้งทางวินัยทางแพ่ง และทางอาญา หากละเลยหรือปฏิบัติโดยมิชอบ และนี่คือผลของการที่เรามักเห็นว่า เรื่องบางเรื่องคือเรื่องเล็กน้อย แต่ความจริงแล้วมันไม่ใช่เรื่องเล็กน้อยเลย เพราะโทษที่ได้รับมันมากเกินไปเกินสำหรับข้าราชการคนหนึ่ง